

Ringsnytt

Meldingsblad for Norsk Landbruksrådgiving
Nummer 8 - oktober 2008

**Velkommen til
Kursuka på Hamar
17. – 20. november!**

Norsk Landbruksrådgiving

Innhold

Leder: Kompetansebygging	2
Teknisk planlegging - status	3
Næringsutvikling på gardsbruk	4
Møte for grønnsaksrådgiverne	5
Gartnerdager på Gjennestad	6
Norske fruktdyrkere lar seg inspirere	7-8
Hospitering - lær av hverandre!	9-10

I redaksjonen for Ringnytt:

Anders Heen
Jon Mjærum
Tone Budde Erichsen
Christian Brevig
Kjersti Berge
Anne Kristine Rossebø

Frist for innsending av stoff
til neste nummer: 5. desember
For spørsmål og innspill,
kontakt Anne Kristine Rossebø,
tlf. 47 63 00 73

Liv Knudtzon og Silje Stenstad Nilsen begge fra Veksthusringen har nylig vært på Gartnerkongressen i Sarpsborg. Der var de godt synlige i sine flotte nye «Veksthusringjakkene».
(Foto: Gerd Guren)

Leder

Høy kompetanse hos rådgiveren – Høy kvalitet på rådgivingen

Av Anders Heen, direktør
Norsk Landbruksrådgiving

Norsk Landbruksrådgivings årlige Kursuke starter mandag 17. november og varer til og med torsdag 20. november. Kursuka er årets viktigste tiltak for kompetansebygging. I år har vi større påmelding enn på mange år; over 160 personer er innom Kursuka, og det er bra! Det faglige og sosiale programmet er grundig gjennomarbeidet og forberedelsene i sekretariatet har hatt høy prioritet i hele høst.

Styret i Norsk Landbruksrådgiving arbeider med strategiplan for 2009 – 2011. I planen står målet om høy kvalitet på rådgivingen sentralt. Høg faglig og sosial kompetanse hos de ansatte er det viktigste tiltak for at vi skal lykkes. Jevnt fordelt gjennom året får landbruksrådgiverne også tilbud om å delta på ulike kurs og møter. Her kan nevnes kurs i bedriftsrådgiving, kurs for nyansatte, fagrettede kurs for rådgivere i regi av fagutvalg og fagkoordinatorene, diverse møter og studieturer. Vi arbeider med å bygge opp en hospiteringsordning for rådgivere. I det ligger at en rådgiver fra en forsøksring kan "knyttes opp til" en annen forsøksring/rådgiver for å lære og erfare hvordan andre arbeider. Det utvikles og gjennomføres også fagsamlinger i samarbeid med andre organisasjoner. Her kan bl.a. nevnes gode fagkurs i samarbeid med Tine og Bioforsk.

Landbruket er i rask endring og Norsk Landbruksrådgiving og forsøksringene må henge med! Medlemmene vi skal betjene vil i større grad etterspørre spisskompetanse innen ulike fagområder. Organisasjonsprosessen fører til at vi etter hvert får flere større rådgivingsenheter med mange ansatte. Dette gjør spesialisering innenfor ulike fagområder mulig. Allerede i dag ser vi at noen produsenter henter kunnskap utenfor landets grenser, et signal vi må ta på alvor og som forteller oss at spisskompetanse innen ulike fagområder er nødvendig.

Norsk Landbruksrådgiving arbeider for å få alle landbruksrådgivere med på kompetansebyggende tiltak. Det er nødvendig både for nye og etablerte rådgivere. Det forventes at daglig ledere og styret for den enkelte rådgivingsenhet har særlig fokus på dette og sørger for at det foreligger kompetanseplaner for de ansatte.

Skal vi ha et godt renommé og være etterspurt som rådgivingsorganisasjon må vi ha kvalitetsprodukt å tilby – nemlig høg fagkompetanse.

Vel møtt til Kursuka på Hamar!

Samling for kornrådgivere juni 08. (Foto: Åsmund Langeland)

Fra Kursuka 2007. (Foto: AKR)

GFR-njølksamling oktober 2008 i samarbeid med TINE. (Foto: AKR)

Høg faglig og sosial kompetanse hos de ansatte er det viktigste tiltak for at vi skal lykkes. Jevnt fordelt gjennom året får landbruksrådgiverne tilbud om å delta på ulike kurs, møter fagsamlinger. (

Teknisk planlegging

Her presenteres en status for overføring av teknisk planleggingstjeneste fra fylkesmannsembetet til Norsk Landbruksrådgiving, november 2008

Av Christian Brevig,
Norsk Landbruksrådgiving

Etter at avtalepartene i vår gjorde det klart at Norsk Landbruksrådgiving (NLR) skulle overta teknisk planleggingstjeneste fra fylkesmannsembetene, har vi i perioden juni – september gjennomført fylkesvise/regionvise møter over hele landet. Til møtene inviterte vi, i tillegg til forsøksringene og de respektive FMLA, aktører innenfor teknisk planlegging; TINE, Felleskjøpet, Nortura, private planleggere o.a. Mandatet fra avtalepartene var at vi skulle:

- Iverksette regionale prosesser
- Utvikle fleksible overgangsordninger
- Involvere alternative tilbydere (f.eks. TINE)
- Finne gode samarbeidsløsninger
- Finne gode løsninger for overføring av ansatte hos Fylkesmannen
- NLR skal ta arbeidsgiveransvaret der forsøksringene av ulike grunner ikke kan påta seg dette ansvaret
- Virksomhetsoverdragelsen skal være gjennomført innen 1. januar 2010, bortsett for Nord-Norge som hvor det etter eget ønske skal være gjennomført innen 1. januar 2009.

I arbeidet med å finne gode løsninger for overføring av de ansatte hos Fylkesmannen, har vi fått god bistand fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD), og er således sikret gode prosedyrer og formelle retningslinjer for virksomhetsoverdragelsen. Dette har skjedd i nær kontakt med de ansattes organisasjoner. Sentrale emner i denne forbindelse har vært overføring av pensjonsordninger, forsikringsordninger og lønn.

NLR har ambisjoner om å kunne tilby de ansatte et godt kompetanseoppbyggingstilbud, være pådriver for FoU-aktivitet og utdanning, drifte et faglig nettsted og fri flyt av kompetanse mellom planleggerne. For å sikre dette ble det i september 2008 ansatt en faglig koordinator, Per Olav Skjølberg. Det skal også opprettes et fagutvalg for teknisk planlegging.

Når det gjelder faglig samarbeid mellom aktørene, har alle signalisert at de er svært positive til samarbeid og gjensidig kompetansehenviing. Vi er enige om at ingen av partene

(Foto: Per Olav Skjølberg)

skal bygge opp konkurrerende kompetanse, men at vi i stedet skal utnytte hverandres eksisterende kompetanse.

På de regionvise møtene er det nedsatt en arbeidsgruppe for hver region. I arbeidsgruppene sitter primært representanter for forsøksringene og Fylkesmannen. I noen av gruppene er TINE og fylkesbondelaget representert. Dette er ut fra lokale ønsker. Det er per november 2008 gjennomført møter i alle arbeidsgruppene. Arbeidsgruppenes mandat er å foreslå konkrete tiltak for gjennomføring av virksomhetsoverdragelsen, f.eks. plassering av arbeidsgiveransvar, plassering av kontorsted, utarbeide framdriftsplan for virksomheten, etablere samarbeid med andre tilbydere.

Veien videre

I tida som kommer vil NLR utarbeide forslag til framdriftsplaner, "handbok" for virksomhetsoverdragelsen og saks-papirer til lokale årsmøter i forsøksringene der det er ønskelig. Vi skal også avklare den praktiske handteringen av tariffavtaler, pensjoner, lønn og forsikring i nær kontakt med LMD, FAD og de ansattes organisasjoner. I desember 2008 vil vi møte samvirkeorganisasjonene for konkretisering av samarbeidet. I midten av januar skal vi arrangere informasjonsmøte for alle tekniske planleggere hos FM. Innen da vil vi ha avklart alle formelle sider ved virksomhetsoverdragelsen. Det kan også bli aktuelt med regionale informasjonsmøter. Det vil i tilfelle skje etter ønske fra regionene.

(Hele rapporten med regional informasjon om denne prosessen er lagt ut på www.lr.no)

Næringsutvikling på gardsbruk

Nytt prosjekt startar i Ålesund i vinter

Av Olav Martin Synnes, prosjektleiar,
Sunnmøre Forsøksring. (Tekst og foto)

Norsk Landbruksrådgiving og Selskapet for Noregs Vel, har laga eit nytt "Forretnings-utviklings-program", "Nærings-utvikling på gardsbruk" (NUG). Dette er eit tilbod til gardbrukarar som ynskjer større endringar eller utvikling av drifta på eigen gard. I utgangspunktet legg ein mest vekt på utvikling innan tradisjonell jordbruksproduksjon. Ein er likevel open også for nye forretningsområde.

Vinteren 2007-2008 gjennomførte 14 gardbrukarar frå Sunnmøre det første NUG. Tilbakemeldingane frå deltakarane er gode. Ein viser til fagartiklar i Norsk landbruk nr. 8, mai 2008, og i Vestlandsk landbruk nr. 7/8 august 2008.

Det var stor spennvidde i prosjekta. Døme er: mjølkeproduksjon, kjøtproduksjon på storfe, hestesport, inn på tunet, turisme, slaktegris, dataprogram for gardsbruk, pelsdyr, og samdrift.

Fleire av deltakarane har alt kome langt når det gjeld arbeidet med gjennomføringa av prosjekta. Andre har lagt planane på "vent". Alle gir inntrykk av at dei har hatt stor nytte av prosjektet. Ein har fått ei "grunnutdanning" når det gjeld arbeid med forretningsplanar. Denne arbeidsforma vil ein ha nytte av, også i nye prosjekt som måtte kome på eit seinare tidspunkt.

Frå idé til forretningsplan.

Programmet legg vekt på å ta tak i gardbrukaren sine eigne gode idéar. Desse førast fram til ferdige forretningsplanar. Ei avgjerande målsetting er at endringane skal gi god inntening.

Deltakarane møter på 5 samlingar, kvar på to dagar. I tillegg kjem individuell rådgiving. På Sunnmøre har ein lukkast med å samle fagpersonar frå fleire organisasjonar til felles innsats. Dette gjeld: Sunnmøre forsøksring, jordbrukssejane i 12 kommunar, Tine Meieriet Vest, Nortura BA og Felleskjøpet Agri. Fagpersonar med annan bakgrunn, blir leigt inn, om naudsynt. Møre og Romsdal fylke støttar prosjektet økonomisk.

Deltakarane i NUG på fagleg utferd til Vanylven. Her orienterer gartner Jan Helgøy i Vanylven om veksthusproduksjon og om småkraftverk. I Vanylven er det også nyleg bygt flisfyringsanlegg, eit moderne fjøs for slaktegris, og fem nye hus for eggproduksjon

Programmet har to hovudfasar. Fase 1 gjeld "avklaring". Her skal ein finne ut om idéane til deltakarane er godt gjennomtenkte og moglege å gjennomføre. Fase 2 – er arbeid med eigen idé fram mot ferdig forretningsplan. Denne omfattar 5 samlingar med undervisning og eige arbeid, med ulike emne for kvar samling. Deltakarar med like målsettingar knytast saman i faglege nettverk.

Det nye prosjektet startar 26. november. Det er framleis rom for fleire deltakar. Meir fullstendige opplysningar om NUG finn ein på sunnmøre.lfr.no.

Nasjonalt sortsmøte og internt plantevern møte for grønnsaksrådgiverne

Av Gerd Guren, fagkoordinator grønnsaker, Norsk Landbruksrådgiving

Grønnsaksrådgiverne innen Norsk Landbruksrådgiving har flere samlinger i løpet av året. Det arrangeres årlig en fagsamling i vekstsesongen, gjerne annet hvert år i utlandet og i Norge. Andre årlige treff er nasjonalt sortsmøte og kursuka under ringlederkurset.

Innen sortsutprøving i grønnsaker var det tidligere slik hvis en utenlandsk grønnsaksort skulle selges/dyrkes i Norge, måtte den først være prøvd ut på norsk jord. Da hadde Bioforsk (den gang Statens forskningsstasjoner i landbruket) ansvar for verdiprøving i grønnsaker, og det var nasjonale sortslister. På 90-tallet falt ordningen bort, det ble tilstrekkelig at sorten sto på EU/EØS sin sortliste for å kunne selges og dyrkes i Norge. Arne Gillund, da nytilsatt i NORGRO, dro i gang et samarbeid mellom frøfirmaene (NORGRO og LOG) og forsøksringene for å få til en felles utprøving av nye sorter innen grønnsaker. Bioforsk/Planteforsk var også i noen år involvert med koordineringsarbeid. De siste 10 – 12 år har forsøksringene og frøfirmaene samarbeidet om utprøvingen av nye grønnsakssorter på faglig måte:

Forsøksringene bestiller nye sorter av grønnsaker av frøfirmaene. LOG og NORGO skaffer frøet kostnadsfritt og

Foto: Lars Arne Høgetveit, GA-FA

forsøksringene legger ut sortene til prøving hos dyrkere i sitt distrikt. Hver høst møtes forsøksringene og frøfirmaene for å konkludere årets utprøvinger. Dette skjedde i år i Oslo 4.-6. november, en dag med LOG og en dag med NORGRO. Her utveksles erfaringer om sortene fra ulike områder, og grunnlaget for anbefalinger i praksis og nye utprøvinger legges.

I tillegg hadde grønnsaksringene i år en dag med utveksling av erfaring med plantevern innen de ulike grønnsakskulturene hvor Bioforsk var med. Her ble det diskutert effekt av nye behandlingsmetoder og grunnlaget for videre arbeid innen plantevern (forsøk, restanalyser, off-label, dispensasjoner). Grønnsaksringene tok ellers opp interne saker.

Erfaringsutveksling av sorter mellom forsøksringene og NORGRO på møtet i Oslo 05.11.08. (Foto: G. Guren)

Gartnerdagene på Gjennestad

Av Gerd Guren, fagkoordinator grønnsaker,
Norsk Landbruksrådgiving

Gartnerdagene på Gjennestad ble gjennomført 29.-30. oktober med godt besøk. Nærmere 100 utstillere viste fram siste nytt. Målgruppen for Gartnerdagene er i første rekke veksthusprodusenter og dyrkere av frilandsgrovnnsaker, og er Norges største gartnermesse. Arrangør av Gartnerdagene er GA-FA og Gjennestad Gartnerskole.

For produsentene av frilandsgrovnnsaker arrangerte GA-FA onsdag og fagforedrag av Richard Meadow, Bioforsk Plantehelse, med tema «Hvordan brukes Conserve i kålvekster mot kålflua mest optimalt?» Det er første år hvor middelet Conserve er ute i større praktisk bruk, og erfaringene er foreløpig delte. Etter fagforedraget ble det arrangert fagtur til Rå-Godt som produserer babygulrot basert på «cut and peel»-prinsippet, rosenkålprodusent Nils Edvardt Freberg og Findus Norge (tidligere GRO Industrier). Vel 20 deltakere var med på fagturen, både fra dyrkersiden, forvaltningen og ulike konsulenter.

Torsdag arrangerte GA-FA miniseminar for grønnsaksdyrkere på friland. Tema var sprøyteteknikk i potet, kepaløk, hodekål, gulrot og jordbær v/ Peder Kryger Jensen fra Aarhus Universitet. Det er nå på gang større differensiert bruk av ulike dyser og ulik sprøyteteknikk avhengig av hva man sprøyter mot (ugras, sopp, skadedyr) og kultur (hvilken kultur og kulturens størrelse). I tillegg presenterte følgende sprøytefirma seg: Hardi Norge, AS-K- maskiner, Felleskjøpet Agri, Bjerknes Maskin. Fagforedragene var meget godt besøkt.

Besøk hos Rå-Godt AS

Fagmøte Hydroteknikk i landbruket

Tid: 10.12.2008 kl. 9:00-16:00

Sted: Studentsamfunnet, Ås

Nytt fokus på hydroteknikk i landbruket - Meld deg på!

Det var stor aktivitet innen drenering, lukking og planering i Norge fram til 80-tallet. Etter dette har aktiviteten vært liten, og fagmiljøet har delvis forsvunnet. Mange hydrotekniske installasjoner i landbruket er klare for utskiftning, og grøfteaktiviteten har i flere tiår vært for lav. De hydrotekniske

installasjonene har også stor betydning for forurensing og flomsituasjonen i vassdragene. Bioforsk ønsker med dette fagmøtet å sette nytt fokus på hydroteknikk som fag, og å legge grunnlaget for økt aktivitet og kompetanseoppbygging framover.

Potensielle deltakere: Fagpersoner innen fagfeltet «Hydroteknikk i landbruket». (Fylkesmennene, kommuner, forsøksringer, private planleggere, utstyrsleverandører, faglag, forskningsinstitusjoner og SLF.)

Kontaktpersoner

Rikard Pedersen, Bioforsk

Atle Hauge, Bioforsk

rikard.pedersen@bioforsk.no

atle.hauge@bioforsk.no

Norske fruktdyrkere lar seg inspirere

Av Sigrid Mogan,
fagkoordinator Frukt og Bær,
Norsk Landbruksrådgiving

Den femte kursserien om epledyrking i samarbeid med Aad Wisse fra det nederlandske konsulentfirmaet AwikaAdvies gjennomføres i disse dager. Kursene foregår i regi av Forsøksringen Telemark, Indre Hardanger Forsøksring og Frukt- og Bærrådgivningen Øst. Fruktdyrkerne lar seg overbevise om nye dyrkingssystemer og nye dyrkingsteknikker, så uten å ta munnen alt for full, kan vi vel snakke om revolusjonerende endringer innen epledyrking de siste årene.

Glem alle illusjoner du måtte ha om frukttrær som store, flotte trær med kraftige greiner, fine å klatre og gjemme seg bort i. Slik var det før, ikke nå lenger. Moderne epleplantinger kan bedre sammenlignes med en bringebærhekk enn en gammel frukthage.

Kravet til smak, utseende og fasthet på norske epler har blitt innskjerpet de seinere årene. Samtidig har importvernet blitt svekket. Sesongen for norske epler er kort, og markedet domineres av utenlandske epler i størstedelen av året. Også i den norske sesongen selges utenlandske epler. Forbrukerne har ikke lenger samme kunnskap om norske sorter; Gravenstein, Åkerø og Aroma, og har heller ikke samme preferanse for norske epler som tidligere. Norske fruktdyrkere står over for vanskelige valg, skal de satse fullt og helt på fruktdyrking, eller skal de gi seg. Avgjørelsen de tar, har betydning for 15-20 år fram i tid. I løpet av de siste 10 årene har antall epledyrkere gått ned med 41 % fra 1454 i 1998 til 853 i 2008. Arealet har i tilsvarende periode blitt redusert med 24 %. (SLF: Søknad om produksjonstilskudd i jordbruket). Samlet epleproduksjon har også gått ned i volum. Av de 853 epledyrkerne i 2008 søkte bare 532 om distrikts- og kvalitets-tilskudd (dvs salg gjennom grossist).

Intensive dyrkingssystemer er tatt i bruk i moderne epledyrking. Målsetningen er å oppnå stor avling av høy kvalitet og med minst mulig arbeidsinnsats, dvs å få til rasjonell og lønnsom produksjon. Trærne plantes med en avstand ned mot 75 cm og 3,5-4 m mellom rekkene. Det brukes svaktvoksende grunnstammer og trærne bindes opp i et hekk-system. Treformen kan sammenlignes med juletrær, smale øverst og brede nederst. Midt på treet lages et "vindu" for å få god lyseksponering på de nederste greinene. Det legges stor vekt på god bladkvalitet for best mulig produksjon (fotosyntese) i trærne, og rotskjæring benyttes for å begrense den vegetative veksten i trærne. Forholdet mellom vegetativ vekst som forsyner trærne med næringsressurser, og generativ vekst som bidrar til avling, er avgjørende. "Dyrking med full gass og bremsen på samtidig", er et uttrykk som benyttes om denne dyrkingssystemet.

Foto: Jan Mæland, Forsøksringen Telemark

Investeringskostnadene til moderne eplefelt beløper seg til ca 30 000 kr. pr daa. i materialkostnader og trær. Den nye dyrkingsteknikken tas i bruk uten forskning på området, det er det ikke tid og penger til - kanskje er det heller ikke behov for det?

Den femte kursserien med Aad Wisse startet denne uka med en felles samling for medlemmer av Forsøksringen Telemark og Frukt- og Bærrådgivningen Øst med forelesning om sprøyteteknikk ved ugrassprøying og bruk av tåkesprøyte. Aad Wisse var opptatt av metoder for å redusere doseringen av ugrassmidler. Dette, mente Aad Wisse, kunne oppnås ved å blande Roundup og Finale med mineralsk eller vegetabilsk olje eller ammoniumsulfat, og bruk av luftassisterte dyser slik som benyttes i korndyrking. Sprøying på tørre blad er viktig. Tilhørerne fikk dessuten mange praktiske råd om tåkesprøyter. I Nederland er det strenge restriksjoner for avdrift og avrenning til åpent vann slik at endret sprøyteteknikk må tas i bruk.

Neste dag var det beskæringsdemonstrasjoner ute i eplefelt for nær 40 dyrkere fra Buskerud og Vestfold. Her ble viktige detaljer vist og forklart. Når vi fjerner et skudd eller ei grein, vil det komme en reaksjon i treet. Det å forstå hva som skjer, og beskære treet på en slik måte at vi får balanse mellom ny skuddvekst og blomsterknoppdannelse ikke bare i år, men også de neste årene framover, er en komplisert kunnskap som krever god innsikt og erfaring. Konsentrasjonen hos deltakerne var på topp fra tidlig morgen til skumringen begynte å senke seg over Lierbygda. De neste dagene blir samme program presentert for dyrkere i Telemark og Hardanger.

Det har kommet signal fra fruktlager om bedre fruktkvalitet etter at de nye dyrkingssystemene er tatt i bruk i epleproduksjonen.

Det blir også benyttet konsulent fra Nederland i morell-plommeproduksjonen, men i mindre omfang enn i epleproduksjonen.

Spørsmålet som etter hvert melder seg er i hvilken grad Norsk Landbruksrådgiving selv kan eller bør ta hånd om den krevende rådgivningen i fruktdyrking. Har vi, de lokale rådgiverne, kapasitet til å matche de utenlandske konsulentene? Hva gjør situasjonen forskjellig hos oss og hos våre kollegaer i utlandet? Har vi studietilbud og kompetansehevingsmuligheter der nye dyrkingsteknikker fanges opp? Hva forteller lærebøkene om moderne fruktdyrking? Hva med forskning?

De siste årene har opplæring av rådgiverne skjedd samtidig med opplæring av dyrkerne. Nye dyrkingssystemer blir introdusert uten forutgående forskning her i landet. Vi må håpe og tro og stole på at opplegg som fungerer nedover i Europa, også vil fungere hos oss. Det blir viktig at Norsk Landbruksrådgiving setter premissene for samarbeidet med utenlandske konsulenter ut fra våre medlemmers behov.

Antall fruktdyrkere vil bli ytterligere redusert i årene framover, og de som blir igjen, vil ha større arealer og stadig følge med i videreutvikling og forbedring av dyrkingssystemene. Behovet for spesialkompetanse vil være stort. Dette har sin pris og betalingsviljen er til stede hos noen, men ikke ubegrenset. Dyrkere flest synes medlemskontingenten i forsøksringene er høy nok som den er. I tida framover er det viktig at Norsk Landbruksrådgiving sentralt og lokalt har fokus på spesialkompetanse, og hvordan forholdene må legges til rette for at medlemmene skal få dette tilbudet - for at medlemmene fortsatt skal la seg inspirere.

Figur 1: Kurs i intensive dyrkingssystemer. Til venstre Aad Wisse fra AwikaAdvies i Nederland, til høyre Maya Bojesen, Frukt- og Bærrådgivningen Øst

Figur 2: Mange fruktdyrkere fra Buskerud og Vestfold hadde møtt fram til beskæringsdemonstrasjon hos Sigrunn og Augen Bergflødt i Lier

Figur 3: Eksempel på tettplanting av Summerred med planteavstand 0,75 x 3, 5 m hos Ragnar Swift, Lier. Feltet ble plantet i 2004. I årene 2006-2008 er det oppnådd avling på til sammen 6 tonn pr daa i dette feltet.

Hospitering - lær av hverandre!

Av Ingunn Brøndbo Moss, Solør-Odal Forsøksring og Silja Valand, Buskerud forsøksring

Gjennom prosjektet "Motivasjon for økt økologisk korn dyrking" hadde vi både glede og nytte av å få mulighet til å bruke to dager til å følge ringlederne Ingrid Gauslaa og Torbjørn Støre, Trøndelag Forsøksring, i deres arbeid. Dagene innebar både gårdsbesøk, markdag og prat på kontoret om ulike prosjekter.

Som heldige utvalgte "kornpraktikanter" fra Solør-Odal- og Buskerud Forsøksring reiste vi forventningsfull nordover til Trøndelag for å lære mer, bl.a. om samarbeidsformer innen økologisk landbruk og rotugras.

Ringleder Torbjørn Støre tok oss med hjem på gården hvor han driver med økologisk melkeproduksjon, korn, potet, gras og grønnfôr. Torbjørn viste særdeles gode takter også på kjøkkenet, og disket opp med en deilig lunsj til oss!

Vi fikk innføring om de ulike samarbeidsformene som er i tilknytning til drifta på gården. Ingrid gikk videre igjennom prosjektet "Økokorn og samarbeid mellom gårdsbruk med ulik produksjon". Dette er et prosjekt som gjennomføres i Trøndelag Forsøksring, og som har tatt for seg ulike former for samarbeid som det kan være gunstig å utføre mellom økologiske gårder i et begrenset geografisk område. Aktuelle problemstillinger er hvilke avtaler som må inngås og hvilke økonomiske konsekvenser dette vil innebære for den enkelte gårdbruker. Til tross for at Trøndelag og Solør-Odalsområdet egentlig har motsatte problemstillinger med tanke på type produksjoner, og ikke minst forskjellig tilgang på husdyrgjødsel, var det veldig nytting å få en innføring i hvordan et samarbeid faktisk kan fungere.

Etter gjennomgangen reiste vi ut på to ulike gårdsbesøk. Det første besøket ble lagt til gårdbruker Einar Skjetnemark i Levanger. Som utdannet gartner og pensjonert lærer har han kjøpt et lite gårdsbruk, og startet opp med økologisk produksjon av epler og bær. Alle råvarene blir bearbeidet på gården, og gode smaksprøver ble delt ut.

I prosjektet «Motivasjon for økologisk kornproduksjon» legges det til rette for at en rådgiver som arbeider med korn får mulighet til å besøke en kollega som arbeider med økologisk kornproduksjon. Hensikten er å lære mer av hverandre og å bygge opp kompetanse innen økologisk produksjon. Det å etablere enda tettere faglige og sosiale nettverk rådgivere i mellom er en styrke! (Illustrasjonsfoto. Åsmund Langeland)

På slutten av arbeidsdagen besøkte vi grønnsaksprodusentene Aud Mari Folden og Bent Ingar Fuglu, som driver grønnsaksproduksjon i stor skala. I første rekke satser de på konvensjonell produksjon, men i takt med etterspørselen i markedet etter økologiske grønnsaker, har de også valgt å starte med økologisk produksjon av gulrot på egen og på leid jord. I år har de levert 150 tonn med økologulrot, neste skal volumet økes til 200 tonn. Vi fikk høre om samarbeidet de har inngått med andre gårdbrukere for å gjennomføre et tilstrekkelig vekstskifte innen gulrotproduksjonen, og litt om hvilke tanker de har for fremtiden. I Solør satses det bra på økologisk gulrot, og det var derfor fint å få noen gode innspill på samarbeidsløsninger i tilknytning til gulrotproduksjon.

Markdag med tema rotugras

Verten for markdagen, Herbjørn Kolstad, er i en omleggingsfase med 2500 daa jord. Herbjørn driver melkeproduksjon i samdrift, men ønsker mest mulig korn på jorda si, og ønsker derfor å kjøpe gras av andre. Det var ca 12-15 deltagere på markdagen den 14. oktober og det kom i gang en god diskusjon mellom bønder og ringledere. Opplevelsen var at

Forts. neste side

dette ikke er ulikt slik vi har det i Buskerud. En runde på åkeren avslørte meget lite rotugras, foreløpig. En observasjon fra en "østlending", var at det er mindre problemer med åkertistel enn hos oss, noe som også ble bekreftet av deltagerne. Kveka derimot er nok minst like hårdnakket i Trøndelag som på Østlandet. Det er flere bønder i området som har skaffet seg Kvik-Up-harv og bruker denne med relativt godt resultat. Kolstad har selv god erfaring med bruk av en Amazon Catros-harv. Dette er en relativt dyr og tung harv, men som trolig fungerer godt på kveka. Bruk av stort og tungt utstyr gav opphav til diskusjon. Buskerud er et område med mye fokus på jordpakking og jordstruktur, og der er man av den grunn opptatt av disse problemstillingene.

Hos Eik maskin ble det servert kaffe og kaker over en nyttig diskusjon. Ingrid i Trøndelag Forsøksring ga en grundig og interessant innføring i biologien til de ulike rotugrasartene. Et hyggelig og lærerikt møte for hver i sær.

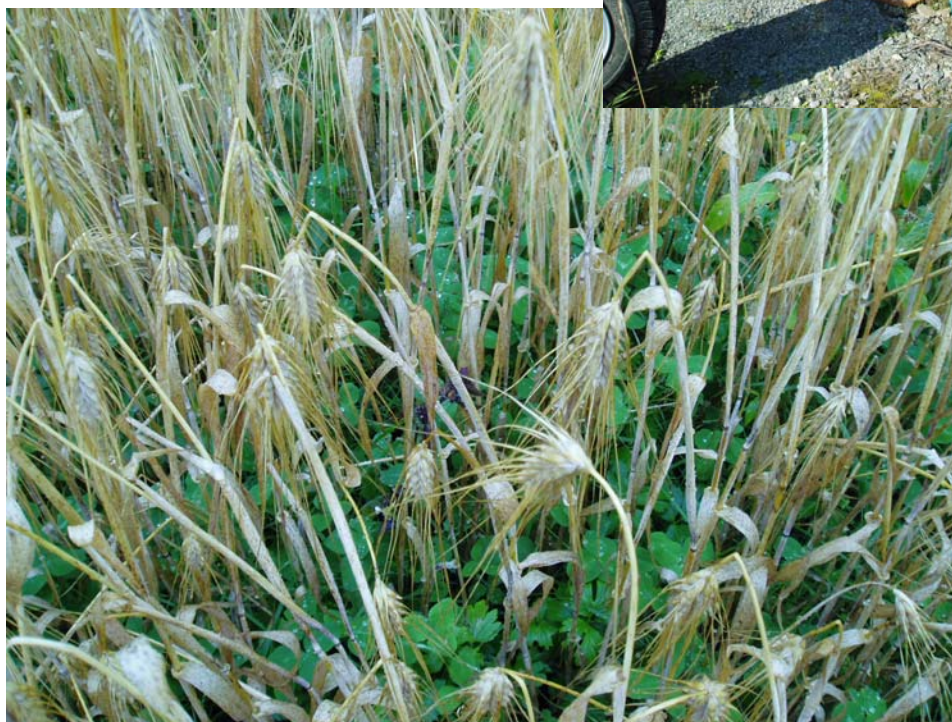
Resten av dagen brukte vi på kontoret hos Trøndelag Forsøksring. Ingrid ga en nyttig innføring i flere prosjekter som Trøndelag Forsøksring gjennomfører. Blant annet ble det snakke mer om det aktuelle prosjekt "Økokorn og samar-

beid mellom gårdsbruk med ulik produksjon".

I Trøndelag ligger ofte det økologiske kornarealet på gårder med tilgang til husdyrgjødsel. Mange har gris og korn. Dermed er næringssituasjonen noenlunde under kontroll, men "vekstskiftet" er ensidig korn. Forsøksringen fokuserer på at gras må inn i vekstskiftet for å kontrollere rotugraset.

Typisk i Trøndelag er det også at kornbruk og grasgårdene ligger side om side. Tenker man samarbeid mellom bruk med ulik produksjon kan problemet med vekstskifte og kanskje gjødselfølgeløse løses. Samarbeid mellom korn og husdyrprodusenter er meget nærliggende på Østlandet også. Likevel er utfordringene noe ulike i forhold til i Trøndelag. I Trøndelag har man relativt god tilgang på husdyrgjødsel, men man sliter med å overbevise bønder om vekstskiftets nødvendighet. På Østlandet er vekstskifte med gras/grønn-gjødsling blitt "malen", men vi sliter med tilgang på husdyrgjødsel. Dette gjør at utfordringene er noe forskjellige og problemene må trolig takles på ulike måter. Det var dog svært interessant å få kjennskap til Trøndelag Forsøksrings måte å arbeide på og de verktøy som er utviklet i deres prosjekt.

Hospitering kan trygt anbefales andre ringledere!

En del kornprodusenter bruker Kvik-Up-harv for å redusere problemet med kveke - med godt resultat.

*Underkultur i korn.
(Begge foto: Ingrid Gauslaa, Trøndelag Forsøksring)*